

Araştırma Makalesi

Covid 19 Pandemisinin Kırsal Yaşama Etkileri Üzerine Nitel Bir Araştırma

A Qualitative Research On The Effects Of The Covid 19 Pandemic in Rural Life

Gülbaşak DİKTAŞ YERLİ

Dr., Sakarya Üniversitesi

gbasakdiktas@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1170-8907>

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
30.11.2022	30.05.2023

Öz

Dünyanın tamamını etkileyen, pandemi olarak adlandırılan salgın hastalıklar, geçmişten günümüze kadar insanlık açısından tıbbi etkilerin yanı sıra psikolojik, sosyal, siyasal ve ekonomik etkilere sahiptir. 2019 yılında Çin’de ortaya çıkarak, dünyaya şiddetli şekilde yayılan, toplumları derinden sarsan Covid 19 Pandemisinin de afet olarak değerlendirilmesi mümkündür. Hastalığın önlenmesi için uygulanan kısıtlamalarla toplumun her kesiminde ekonomik, psikolojik, sosyal açıdan değişimler meydana gelmiştir. Çok boyutlu, önemli sonuçları olan Covid 19 Pandemisinin kırsal yaşamda etkilerinin olmaması kaçınılmazdır. Bu çalışmada Covid 19 Pandemisinin etkilerinin kırsal yaşamdaki boyutunu anlamak amaçlanmıştır. Araştırmada Covid 19 Pandemi sürecinin kırsal yaşamı nasıl etkilediğine, farklı tarımsal faaliyetlerin yapıldığı, Sakarya’nın dört köyünden altmış dört katılımcıyla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerle elde edilen bulgular sonucunda ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen veriler Nvivo nitel veri analizi programıyla çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarında, pandemiyle birlikte şiddetlenerek artan ekonomik zorluklar, kırsal yaşamda pandeminin önemli etkisi olarak dikkat çekmektedir. Tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde herhangi kısıtlama uygulanmadığından, üretim sürecinde kısıtlamadan kaynaklanan sorun yaşanmazken, satış sürecinde kısıtlama nedeniyle sorun yaşandığı görülmektedir. Kırsal yaşamda tarımsal faaliyetlerin dışa bağımlı olarak gerçekleştirilmesi, üretimde kullanılacak tohumdan ilaca, gübreden mazota; hayvancılıkta yeme, tüm girdilerin dışardan alınması, kırsal kesimin temel ekonomik faaliyeti olan ve toplumun beslenmesini sağlayan tarımsal etkinliklerin pahalı yapılmasına neden olduğunu, var olan pahalılığın pandemiyle birlikte de iyice arttığını, bu durumun da kırsal kesimin gelirini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Pandemi tüm dünyada güvenli tarım uygulamaları ve tarımsal faaliyetlerde elde edilen ürün açısından kendine yetebilen bir potansiyele sahip olmanın zorunluluğunu ortaya çıkarmakta ve bu doğrultuda düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Afet, Covid 19, Kırsal Yaşam, Pandeminin Etkileri

Abstract

Epidemics, which affect the whole world and are called pandemics, have psychological, social, political and economic effects as well as medical effects for humanity from past to present. It is possible to evaluate the Covid 19 pandemic, which emerged in China in 2019, spread rapidly all over the world and shook societies deeply, as a disaster. With the restrictions applied to prevent the disease, economic, psychological and social changes have occurred in every part of the society. It is inevitable that the multidimensional and important consequences of the Covid 19 Pandemic will not have an impact on rural life. In this study, it is aimed to understand the extent of the effects of the Covid 19 Pandemic in rural life. In the research, it was tried to reach how the Covid 19 pandemic affected rural life, as a result of the findings obtained through in-depth interviews with sixty-four participants from four villages of Sakarya, where different agricultural activities were carried out. The data obtained as a result of the research were analyzed with the Nvivo qualitative data analysis program. In the results of the research, the increasing economic difficulties with the pandemic draw attention as the important effect of the pandemic in rural life. Since no restrictions are applied in the realization of agricultural activities, while there is no problem in production, it is seen that there is a problem in sales. The realization of agricultural activities in rural life as

Önerilen Atf /Suggested Citation

Diktaş Yerli, G., 2023 Covid 19 Pandemisinin Kırsal Yaşama Etkileri Üzerine Nitel Bir Araştırma, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(2), 1440-1454

foreign-dependent, the seed to be used in production, medicine, fertilizer, diesel; The importation of feed in animal husbandry causes agricultural activities, which are the main economic activity of the rural areas and provide nutrition to the society, to be made expensive. Expensiveness is also increasing with the pandemic, which shows that it negatively affects the income of the rural people. The pandemic reveals the necessity of having a self-sufficient potential in terms of safe agricultural practices and the product obtained in agricultural activities all over the world and makes it necessary to make arrangements in this direction.

Keywords: *Pandemic, Disaster, Covid 19, Rural Life, Effects of the Pandemic*

1.Giriş

İnsanlık tarihinin ekonomik anlamda ilk faaliyeti olan tarım, yöntem ve süreçlerinde yaşanan tüm değişimleriyle birlikte vazgeçilmezliğini korumaktadır. Tarım, kırsal alanların temel ekonomik faaliyetleri olmakta ve dünyada giderek artan nüfusla birlikte kaynakların etkin değerlendirilmesi çabası ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda verimin artırılması hedeflenerek, tarıma teknolojik ve kimyasal destekler dahil edilmektedir. Kırsal kesimin temel faaliyet alanı olan tarımsal faaliyetler beslenme, ekosistemin devamı ve sanayinin hammaddesi olması açısından da stratejik öneme sahiptir (Doğan, 2009, s.366). Toplumlar, gerçekleştirdikleri tarımsal faaliyetlerle gelişimlerine yön vermiş, toprak ve nüfusları doğrultusunda verimi artırmaya yönelik önemli çabalar içine girmiş, teknolojiyi tarıma uyarladıkları ölçüde bu süreçte başarı elde etmişlerdir. Bilim ve teknolojiyle desteklenen tarımla, verimin artırılmasıyla birlikte sağlıklı beslenme için sağlıklı üretim çabası ortaya çıkmıştır.

Nüfusun dünyada ciddi bir biçimde artması, çevre kaynaklarının kirlenmesi ve kaynakların azalması, asrın en hayati iş kolu olan tarımı negatif yönde etkilemekte, tarım giderek stratejik konuma sahip olmaktadır. Önümüzdeki çağın en büyük probleminin sağlıklı besine ulaşmada yaşanacak zorlukların olması kaçınılmaz bir gerçeklik olarak ülkelerin gündeminde yer almakta ve ülkelerin kendi tarımsal ihtiyaçlarını karşılamak öncelikli hedefleri haline gelmektedir. Tarım, hayati önemi nedeniyle iktisat politikalarının temel amaçlarından biri olduğu gibi tarım politikaları ülkelerin makro iktisadi düzenlemelerinde etkin bir yere sahiptir. Doğal şartların ve uluslararası ekonomik sistemin tarım sektörüne olan etkisi, tarımı sarsmakta, istikrarsızlaştırmakta bu olumsuz durumlardan korunmak için de devletin müdahalesi kaçınılmaz olmaktadır. Devletler ekonomik ve sosyal amaçları doğrultusunda, işsizlik, hammadde üretimi, gıda güvenliği, uluslararası pazara girmek, tarımı canlandırmak şeklinde nedenlerle tarıma yönelik müdahalelerde bulunmaktadır (Şahinöz, 2010, s.140).

Tarımsal faaliyetlerde ekonomik yarar ve sağlıklı beslenme arasında denge kurma çabası içerisinde mücadele verilmekte bu mücadeleye iklim farklılaşmasının, çevresel yıkımların ve salgın hastalıkların neden olduğu olumsuz faktörler eşlik etmektedir. Çevresel kaynakları muhafaza ederek, doğal tarımı gerçekleştirmek, tarımsal faaliyetlerde beslenme ve ekonomik kar kadar önemli bir durum olarak değerlendirilmektedir (Dilek ve Yavuz, 2019, s.11). Tarımsal faaliyetleri etkileyen bu faktörler, insanlığın bütününe ilgilendiren bir boyut kazanmıştır. Bu süreçte tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde tüm koşulların dikkate alınarak bir dengenin kurulması ve üretime bu doğrultuda devam edilebilmesi, toplumların sürekliliği açısından önemli bir unsura dönüşmektedir.

Dünya tarihi boyunca önemli krizler, dönüşümler ve toplumsal olaylar gerçekleşmiştir. İnsanlığa yön veren tarihini etkileyen bu olaylar bilimsel gelişmeler, savaşlar ve kimi zaman da salgın hastalıklar şeklinde ortaya çıkmıştır. Covid 19 salgını da bu doğrultuda insanlık tarihinde toplumların sosyal, siyasal ve ekonomik yapıları üzerinde önemli dönüşümlere neden olmuştur. İnsanlığın bütününe birçok açıdan etkileyen Covid 19 Pandemisinin ortaya çıkardığı sosyolojik, siyasal ve ekonomik sonuçlarıyla birlikte kırsal yaşamda da önemli etkiye sahip olduğu düşünülmektedir.

Sosyal varlık olarak değerlendirilen insan, daima öteki insanlarla iletişimde bulunmuş, etkileşim içinde olmuştur. İnsanlar arasında olan bu iletişim ve etkileşim sürecinin temel belirleyeni ise dönemin koşullarıdır. Yaşanılan dönemde teknolojinin ve ulaşım araçlarının hızlı bir şekilde gelişmesiyle insanların birbirleriyle olan etkileşimlerinin artmış olması, dünya tarihinde yaşanan diğer salgınlardan farklı olarak Covid 19 salgınının şiddetli biçimde yayılmasına yol açmıştır (Afacan ve Avcı, 2020, s.3). Covid 19 pandemisi ülkelerin sağlık sistemlerine önemli yük getirmiş ve sarsıntıya uğratmıştır. Bu sarsıntı toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşamda aksamalara neden olan olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. İlk etapta sağlık sistemini rahatlatmak ve salgınla mücadele etmek amacıyla yaşamın her alanında kısıtlamalara gidilmiş, bu kısıtlamalarla sağlık alanının da pozitif sonuçlara ulaşılsa da toplumsal ve ekonomik anlamda negatif etkilerle karşılaşmıştır.

Covid 19 pandemisinin kırsal yaşam üzerinde sosyal ve ekonomik etkilerinin ele alındığı bu çalışma üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda genel anlamda pandemi ve pandeminin kırsal yaşam üzerine etkilerine, sonrasında araştırmanın yöntemine ve bulgularına yer verilmiş, son bölümünde ise araştırma sonuçları değerlendirilmiştir.

2. Covid 19 Pandemisinin Kırsal Yaşama Etkisi

Dünya tarihine bakıldığında karşılaşılan afetler sosyal ve ekonomik yıkımları beraberinde getirerek toplumların tarihlerine yön vermişlerdir. Salgın hastalıklar da bu afetlerden biri olarak değerlendirilebilmekte, dünya tarihine sosyal ve ekonomik anlamda yön veren olaylar olarak karşılaşılmaktadır. Sağlık, sosyal hizmetler ve diğer temel hizmetlere toplumun her kesiminin eşit ölçüde ulaşamaması gerçeği pandemiyle bir kez daha karşılaşılmış ve eşitsizliğin devamlılığının habercisi niteliğinde olduğu görülmüştür (Martin ve ark., 2020, s.453–479). Pandemiyle birlikte devletin, toplumsal süreçlerin tümünde etkin rol oynaması gereğinin önemi ortaya çıkmıştır (OECD, 2022; ILO, 2022). Ancak bu şekilde toplumun her kesimi, temel haklara eşit ölçüde ulaşabilecektir (Sallan Gül, 2004, s.215; Martin ve ark., 2020: 453–460). Toplumların hayatında derin izler bırakan, değişim ve dönüşümleri beraberinde getiren salgın hastalıkların boyutları neden oldukları can kayıplarıyla birlikte yol açtıkları ekonomik ve sosyal çözümlerle değerlendirilmesi gerekmektedir (Tosunoğlu ve Kasal, 2020, s.41). Öyle ki toplumsal düzenin, bu afetlerle ortaya çıkan krizler sonrasındaki değişim ve dönüşümlerle oluşturulması mümkündür (Aktan ve Şen, 2001, s.1224).

Kırsal yaşamın en önemli ve temel iktisadi etkinliği olan tarımsal faaliyet tüm toplumlar içinde hayati öneme sahiptir. Ve yaşanan krizler kırsal yaşamı ve tarımsal faaliyetleri de etkilemektedir. Üretim ve tüketim küreselleşme nedeniyle tüm dünyada artış gösterse de dağılımla ilgili dengesizlik de mevcudiyetini arttırarak muhafaza etmektedir. 2016 yılından beri, içinde Avrupa Birliği, WFP, Dünya Gıda Örgütü, şeklinde kuruluşların da olduğu 16 kuruluş “uluslararası dünya gıda krizi” adında rapor oluşturmaktadır. Açıklanan bu raporlarda gıda krizine, yeterli beslenme olanaklarına ve açlık durumuna ilişkin verilerin yer aldığı görülmektedir. 2019 yılına ait raporda dünyada 55 ülkede açlıkla savaş veren 135 milyon insanın varlığı yansımaktadır (Food Security Information Network, 2023). Tarım sektörü Türkiye özelinde değerlendirildiğinde üreticinin yıllarca çözüm bulamadığı sorunları sonucu üretimden uzaklaştığı, ithalatın hızla arttığı gerçeğiyle karşılaşılmakta sorunlar üretimin ötesinde şiddetlenerek artmaktadır (Özdemir, 2023). Türkiye üretimde kendine yetebilecek potansiyele sahip olsa da girdi maliyetlerindeki artış fiyatların yükselmesine ve üretimin gerçekleşmesinin güçleşmesine neden olmaktadır (Yıldırım, 2023).

Dünya tarihinde yaşanmış olan salgınlara bakıldığında nüfus kayıplarıyla birlikte üretimde ciddi düşüşleri beraberinde getirdikleri görülmüştür. Salgın hastalıklar, teknolojik değişimi, insanların tüketim ve üretim tercihlerini, satın alma davranışlarını, iş yapma biçimlerini, yaşama şekillerini, tarımsal üretimi etkileyerek ekonomiyi şekillendirebilmektedir. Kırsal nüfustaki azalma üretimin düşmesine yol açabilmekte, emeğin değeri ortaya çıkmaktadır. Tek başına sermayenin yeterli olmadığı insan emeğinin değerinin fark edilmesiyle de bu süreçte, halk sağlığı çalışmalarına ağırlık verildiği görülmektedir (TÜBA, 2022, s.22). Covid 19 Pandemisiyle birlikte ekonomik etkinlikler yavaşlamış, yerel ve uluslararası dolaşımın sınırlandırılmasıyla sosyal yaşam her boyutta kısıtlanmış, dünya farklı yaşantısal deneyimler edinmiştir. Covid 19 Pandemisi çağın en büyük küresel ekonomik krizlerinden çok daha etkili ekonomik yıkıma neden olmuş, etkisi sağlıktan eğitime, kültürden teknolojiye, tarıma oldukça geniş alanda görülmüş, bu doğrultuda ülkelerin aldıkları önlemler de ekonomilerinin olumsuz etkilenmesine engel olamamıştır (Soylu, 2020, s.175-184).

Ulaşım, hizmet, turizm sektörleri salgın hastalığın olumlu ve olumsuz sonuçlarından etkilenen sektörlerin başında gelmektedir. Online alışveriş platformları, evlere servis, tüketim ve pazarlama davranışlarının nasıl değiştiğini göstermektedir. Pandemiyle birlikte tüm sektörlerde dijital dönüşümün arttığı görülmektedir. Özellikle dolaşımda gerçekleştirilen kısıtlamalarla birlikte, besin ihtiyacını kendi kendine karşılayabilen ülke olabilmek, tüm zamanlardan daha önemli bir hal almıştır. Ülkelerin iktisadi ve sosyal anlamda sürdürülebilir gelişme süreci içinde olabilmeleri gıda açısından da kendine yetebilen ülke olmaları koşuluyla beraber gerçekleşebilmektedir. Bu doğrultuda ancak dünya karşılaştığı çevresel sorunlarla, savaşla, terörle, göçle, açlıkla, afetler gibi krizlerle istikrarlı, adaletli sosyal ve ekonomik yaklaşımlar eşliğinde mücadele edebilecektir.

Tarımsal faaliyetler olmaksızın beslenmenin sağlanamayacağı, kıtlığın söz konusu olacağı önemli bir gerçek olarak kabul edilmektedir (FAO, 2022). Covid 19 Pandemisinin etkilerinin sağlık, sosyal, ekonomik boyutlarda olması, kırsal yaşamdaki önemli faaliyet olan ve de toplumun her bir kesimini ilgilendiren tarımsal üretimin akışında da olumsuz yansımaları kaçınılmazdır. Bu doğrultuda tarımsal faaliyetlerin korunması, güvence altına alınması amacıyla çeşitli çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir. Amerika’da tarımsal üretime ilişkin hazırlıkların salgın dolayısıyla aksadığı, tarımsal üretimde sürekliliği gerçekleştirebilmek için kısıtlamaların tarım sektörüne uygulanmadığı, tarımsal faaliyetlere yönelik her bir bölge için açıklama ve değerlendirmeler yapılmaktadır (WSDA, 2022; AFBF, 2022; GAVİ, 2022). Avrupa Birliği tarafından gerçekleştirilen düzenlemelere bakıldığında tarımsal faaliyet içerisinde bulunan sektörler devlet desteklerinin gereği üzerinde durulduğu görülmektedir (EURACİV, 2022). Bu süreçte tarımsal üretimle birlikte ulaştırma sektöründe de kısıtlamalar nedeniyle önemli aksamalar olduğu değerlendirilmektedir (Hortidaily, 2022). Türkiye’de de “*Tarımsal Üretim Seferberliği*” ile tarımsal üretimde bulunanlara yönelik kısıtlamaya gidilmediği bilinmektedir. Ancak henüz literatürde pandeminin tarım sektörüne yansımaya yönelik yapılmış bir saha araştırması bulunmamakla birlikte, tarımsal faaliyetlerde dışa bağımlı olma durumundan kaynaklanan sorunlara vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir. Covid 19 Pandemisinin dünyayı etkisi altına almasıyla birlikte kültürel, sosyal, ekonomik ve sağlıkla ilgili alanlarda eşitsizliklerle, temel haklara ulaşımada adaletsizlikle karşılaşan toplumlarda, salgının travmatik boyutunun daha sarsıcı bir hal alması kaçınılmaz olmuştur. Tarihe bakıldığında tüm krizlerde gıdaya ulaşma ve sağlık hizmetleri stratejik öneme sahiptir. Yaşanılan Covid 19 Pandemisi de tarımda ortaya çıkabilecek aksaklık ve eksiklikle gıdaya ulaşımada zorlukla karşılaşılmasına, tüm kesimlerde gelir düşüşlerine, gıdaya yönelik arz ve talepte karşılaşılabilecek değişimler nedeniyle fiyatlardaki farklılaşmalarla gıdayı elde etmeyle ilgili endişeleri arttırmaktadır. Bütün bunlar ülkelerin sosyal ekonomik seviyeleri fark etmeksizin tarımsal üretimin zorunlu kılınması gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Endüstri olarak değerlendirilen tarım girdi yoğunluğuyla dikkat çekmektedir. Tarım sektöründeki üretim girdileri büyük ölçüde değişiklik göstermektedir. Girdi türlerinin çok olması üretim maliyetini arttırmakta olduğu gibi süreçte oluşabilecek aksaklıklar, masrafı olumsuz etkilemektedir. Özellikle ulaşımın sektöre uğraması, dövizdeki iniş çıkışlar, kredi ve faiz oranlarındaki yükselme benzeri nedenler tarımsal maliyetin artmasına neden olmaktadır (Schmidhuber, vd., 2023). Karşılaşılan gıda krizlerinin en temel sebebi ekonomik problemlerdir (Food Security Information Network, 2023). Yaşanılan pandemi ulusal ve uluslararası ekonomilerin istihdamında ve gelirlerinde azalmaya yol açmakta, gıda zincirinde ortaya çıkabilecek aksamalar, fiyatların artmasına sebep olduğu kadar gıdaya ulaşımı da zorlaştırmaktadır. Bunun sonucu olarak, sağlıklı gıdaya ulaşmanın özellikle düşük gelirli nüfuslar üzerinde çok daha güç olacağı düşünülmektedir (Food Security Information Network, 2023). Pandemi tarımın dünya genelinde önemini ortaya koymaktadır. Pandemiyle birlikte ekonomiler üretmemelik riskiyle karşı karşıya kalmışlardır. Bu durum yaşanan ekonomik krizin derinleşerek yayılmasına neden olmaktadır. Pandeminin ülkelerin ekonomileri üzerindeki etkileri ilerleyen süreçlerde daha anlaşılır olacaktır. Bu doğrultuda ülkelerdeki temel hedef gıda ihtiyacını karşılayabilmek ve bunu bağımsız olarak yapmaktır. Dünya genelinde özellikle yaşanan krizlerle gündeme gelen tarımın, yalnızca güvenli gıdaya erişimle veya tarımsal ürünün arttırılmasına yönelik yapılacaklarla değil, tarım politikalarındaki etkili dönüşümlerle de gündemde ilk sıralarda kalacağı ve ülkeler açısından öncelikli konu olacağı anlaşılmaktadır.

3.Araştırmanın Materyal ve Yöntemi

Araştırma için, Sakarya Üniversitesi’nin Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 05.09.2022 tarihli ve 49 sayılı toplantısında alınan "15" nolu karar ile etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma Sakarya ile sınırlıdır. Pandeminin kırsal yaşamdaki etkisini irdeleyen çalışmaların kısıtlılığı araştırmayı önemli kılmaktadır. Araştırmanın temel amacı araştırma kapsamında olan köylerde yaşayanların Covid 19 Pandemisinden hangi boyutta ne oranda etkilendiklerinin belirlenmesidir. Bu doğrultuda araştırmada, insanların içinde buldukları dünyaya, sürece dair algılarını anlamaya çalışan neden, niçin, nasıl gibi sorularla anlamlandırıp yorumlamayı hedefleyen nitel araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmalarda başka araştırmacıların araştırma sürecini bilmesi, geçerliliği, güvenilirliği sağlanması, anlaşılır ve tutarlı olması şeklinde özelliklerin dikkate alınması gerekmektedir (Rubin ve Rubin, 2005).

Nitel araştırmalarda görüşmeler üç Şekilde gerçekleştirilmektedir, bunlar yapılandırılmamış görüşmeler, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve yapılandırılmış görüşmelerdir. Bu araştırmada da yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmelerde, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Araştırmada uygulanan görüşme formu alanında beş ğretim üyesine danışılarak onların görüş ve uyarıları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Çalışmaya geçilmeden önce 10 kişi ile pilot uygulaman gerçekleştirilmiş, soruların çalışıp çalışmadığı test edilmiş, araştırma için uygun formata getirilmiştir. Katılımcıların görüşme sürecinde gösterecekleri tepkilere göre görüşme formu açık uçlu sorularla oluşturulmuştur. Derinlemesine görüşmeler sürecinde katılımcılardan elde edilen bilgiler yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan formlara araştırmacı tarafından yazılmıştır. Her bir yarı yapılandırılmış görüşme formu numaralandırılmıştır.

3.1.Verilerin Toplanması

Araştırma Sakarya ilinde yer alan tarımın yapıldığı Mekece, Karapınar, Ortaköy ve Akarca Köylerinde 2022 yılının Eylül ayında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Covid 19 Pandemi sürecinin kırsal yaşamı nasıl etkilediğine ilişkin verilere, farklı tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirildiği, Sakarya'nın dört köyünden, tarımsal faaliyetten kopmamış, amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenmiş 64 katılımcıya gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerle elde edilen bulgular sonucunda ulaşılmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalar, inceledikleri konuyu kendi perspektifinde, yorumlayıcı bir tutumla irdelemektedir. Olayları ve olguları değerlendirirken kişilerin bu olay ve olgulara yükledikleri anlamlara yoğunlaşmaktadır (Baltacı, 2019). Bu araştırmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni, sezilen, hissedilen, farkına varılan fakat kapsamlı ve detaylı bir kavrayışa ulaşılamayan durumlara, deneyimlere, olaylara odaklanmaktadır. Olgubilim çalışmalarında, araştırmanın merkezinde araştırılan olguyu yaşayan grup ve bireyler, veri kaynağı olarak değerlendirilmektedirler (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Araştırmada amaçlı örnekleme tekniklerinden ölçüt örnekleme ile saptanan katılımcıların bütününe ulaşmak amaçlanmıştır. Ölçüt örneklemde, araştırma öncesinde bazı kriterlere göre oluşturulan durumlar, olaylar veya kişiler belirlenmektedir (Yağar ve Dökme, 2018). Bu araştırmada, katılımcıların farklı tarımsal faaliyetlerin gerçekleştiği köylerde yaşamaları, tarımsal faaliyetten kopmamış olmalarını, 35 yaş ve üzerinde olmaları ltleri kullanılmıştır. Hedeflenen 64 katılımcının tamamıyla grşlmştir. Ayrıca nitel araştırma yöntemlerine ilişkin literatürde, genel kabul verilerin derinliğine odaklanılmakta, verilerin doğunluğu ise sayılardan ziyade derinlikle elde edilmektedir (Burmeister ve Aitken, 2012). Ulaşılan verilerin tekrara düşmesi sonrasında veri doğunluğuna karşılaşılmakta ve sürecin tamamlanması gerekmektedir (Baltacı, 2019; Koca, 2017). Araştırmada ulaşılan verilerin tekrar etmesiyle süreç sonlandırılmıştır.

Araştırma kapsamında şu sorulara cevap aranmıştır: Kırsal yaşamda Covid 19 Pandemisinin sosyal etkileri nasıldır?, Kırsal yaşamda Covid 19 Pandemisinin ekonomik etkileri nasıldır? Katılımcılarla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler öncesinde verilere ulaşmak için araştırmanın amacının ne olduğunu araştırma sürecin nasıl olacağını açık ve anlaşılır biçimde hazırlanan onam formu paylaşılmıştır. Her bir derinlemesine görüşme 40 ile 45 dakika srmştir. Araştırmada katılımcıların gönüllü olmaları önemsenmiş ve katılımcılara kimlik bilgilerinin gizli kalacağı konusu önemle ve dikkatle araştırma onam formu dışında da vurgulanmıştır.

3.2. Verilerin Analizi

Veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İçerik analizi yapılırken temaların, kategorilerin ve kodların net, kesin biçimde belirlenmesi önemli prensiplerden biridir (Arik, 1992, s.120). Kodlamalar araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan sorular göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir. Nitel çalışmaların analizinde kullanılmak üzere farklı bilgisayar programları vardır (Güler, vd., 2015, s.44). Bu araştırmanın verilerinin analizinde NVivo programı kullanılmıştır. Araştırmada ilgili literatür değerlendirilmiş, derinlemesine görüşmeler kayıt altına alınmış ve sonrasında metne dönüştürülmüş, elde edilen bulgular kategorize edilerek Covid 19 pandemisinin kırsal yaşam üzerindeki etkileri anlaşılmaya ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Analiz edilen bulgularla, Covid 19 pandemisinin kırsal yaşam üzerine etkilerine ilişkin "pandeminin etkisi" temasına ulaşılmış, pandeminin etkisi teması içerisinde "pandeminin kırsal yaşama etkisi" Şeklinde kategori belirlenmiştir. Pandeminin kırsal yaşama etkisi kategorisi içerisinde evde kaldık, hasta olduk, yakınıımızı kaybettik, pahalılık arttı, işsizlik arttı, işimizi yapmada etkisi olmadı, hayvanımı

satamadım şeklinde bulgulara ulaşılmış, pandeminin etkisi temasına ilişkin sorular, ulaşılan kategori ve bulgular tablolaştırılmıştır.

3.3. Geçerlik ve Güvenirlik

Derinlemesine görüşmelerde kullanılacak soruların geçerlilik ve güvenilirliğinin temini maksadıyla 10 katılımcıyla ön görüşme gerçekleştirilerek soru formunun araştırmanın amacına uyumluluğu ve anlaşılabilirliği sınanmıştır. Araştırmanın geçerliliğini sağlayabilmek hedefiyle, derinlemesine görüşmeler için hazırlanan soru formundaki soruların katılımcıların tamamına aynı biçimde sorulmasına (Yıldırım ve Şimşek, 2000) özen gösterilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin geçerliliğinin temini amacıyla katılımcılarda çeşitleme yapılması önemlidir (Gray, vd., 2007) ve buna dikkate edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın katılımcı grubu oluşturulurken Sakarya ilinde farklı tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirildiği dört bölgenin her birinden bir köy seçilmiş bu köylerde sekizi kadın, sekizi erkek olmak üzere 64 kişiyle gerçekleştirilerek, güvenilir ve yararlı bilgiye ulaşılabileceği düşünülen (Rubin ve Rubin, 2005; Creswell, 1994, s. 160, 165; 2005; Patton, 1987) katılımcılardan oluşan çalışma grubu oluşturulmaya çalışılmıştır. Derinlemesine görüşmelerde katılımcılara hazırlanan yarı yapılandırılmış sorular yöneltmiş ve ulaşılan verilere herhangi bir yorum yapılmadan maddeleştirilmiş ve katılımcı düşünce ve ifadeleri şeklinde metin içerisinde yer verilmiştir. Bu durumun araştırmanın güvenilirliği açısından önemi bir adım olarak değerlendirilmesi mümkündür. Çalışmada araştırma aşamalarının ayrıntılı bir şekilde verilmesine özen gösterilmesi, güvenilirlik ve şeffaflığı amaçlamaktadır (Rubin ve Rubin, 2005). Çalışmanın her aşaması aynı biçimde tekrar edilmiş, bu durumda güvenilirlik ve şeffaflık açısından önemli olarak değerlendirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Araştırmada elde edilen verilerin analizi sürecinde farklı zamanlarda içerik analizi tekrarlanarak zaman çeşitlemesi gerçekleştirilerek, analizin geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır (Cohen, vd., 2005, s. 112).

4. Araştırmanın Bulguları

Gerçekleştirilen araştırma sonrası bulgular analiz edilmiş ve Covid 19 pandemisinin kırsal yaşam üzerine etkilerine ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Bulgular katılımcıların direk ifadelerine yer verilerek yansıtılmış, katılımcıların ifadelerinin sonunda parantez içerisinde katılımcının hangi köyden olduğu, cinsiyeti ve yaşına yer verilmiştir.

Pandemi koşulları sizi nasıl etkiledi? Sorusu doğrultusunda pandeminin etkisi teması oluşturulmuş, pandeminin etkisi teması içerisinde pandeminin kırsal yaşama etkisi şeklinde kategori belirlenmiştir. Pandeminin kırsal yaşama etkisi kategorisi içerisinde evde kaldık, hasta olduk, yakınımızı kaybettik, pahalılık arttı, işsizlik arttı, işimizi yapmada etkisi olmadı, hayvanımı satamadım şeklinde bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1. Pandeminin Etkisi Temasına İlişkin Sorular, Ulaşılan Kategori ve Bulgular

Sorular	Tema(Üst Tema)	Katagori (Alt Tema)	Kodlar (Bulgular)
Pandemi Koşulları Sizi Nasıl Etkiledi? Kırsal yaşamda Covid 19 pandemisinin sosyal etkileri nasıldır?, Kırsal yaşamda Covid 19 pandemisinin ekonomik etkileri nasıldır?	Pandeminin Etkisi	Pandeminin Yaşama Etkisi.	Kırsal Evde Kaldık Hasta Olduk Yakınımızı Kaybettik Pahalılık Arttı İşsizlik Arttı İşimizi Yapmada Etkisi Olmadı

Pandeminin kırsal yaşama etkisini sosyal izolasyona vurgu yaparak evde kaldıklarını, yakınları ve çevresindeki insanlarla görüşmeye, karşılaşmaya korktuklarını belirten katılımcılar kendilerini şöyle ifade etmişlerdir:

- “Çok bir etkisi olmadı evde oturuyoruz zaten evde oturmaya devam ettik” (K,E,57).
“Evdeyiz işte” (K,K,64).
“Eve kapadı. Torunlarımı görmedim” (A,E,66).
“Evde kaldık, torunlar rahat gelmiyor” (A,E,74).
“Hastaneye gitmem gerekiyor korkuyorum, evde kaldım işte çıkmıyorum” (A,K,75).
“Fabrikalarda çalışanlar olduğu için köyde çıktı hastalık. Görüşmüyorum kimseyle böyle uzaktan konuşuyorum işte” (A,K,57).
“Çocuklarım gelemiyor korkudan yanımıza” (O,E,67).
“Bağ, bahçe bakımından bir sorun olmadı da tabi korkuttu. Rahat rahat konuşup, görüşemez olduk etrafımızla” (M,K,67).
“Eşim dışarda çalıştığından çok korkuyoruz hayırlısı ne diyeyim. Kimseyle görüşmemeye çalışıyoruz. Tabi eşim gitmek zorunda olduğu için biz ne kadar otursak da o getirebilir” (M,K,47).
“Zor oluyor tabi, korkuyoruz çok yakalanan oldu, çıkmaz olduk bir yere” (M,K,52).

Hastalanarak pandemiden etkilendiklerini ifade eden katılımcıların tamamının aile içinde tarımsal faaliyette yer almayan ve çevrede farklı iş kollarında çalışan bireyler tarafından hastalığın bulaştırıldığı ifade ettikleri görülmektedir:

- “Eşim çalışmak zorunda olduğu için kalabalık bir şekilde çalışıyor o yüzden ailecek hasta olduk” (K,K,54).
“Tabi çiftçilik olsa işimiz çok korkmayız ama fabrikada çalışıyorum eve yaşlı anama babama virüs getiririm diye korkuyorum. Çünkü kendim oldum, şükür kimseye deymedi ama bu meret tekrar edebilir” (A,E,45).
“Hasta olduk biz. Hastanede yattık çok kötüydü çok korktuk” (A,E,48).
“Zaten zorlanıyorduk çocukların okulu için internet masrafı çıktı. Köy yerinde açık daha iyi ama tabi fabrikalarda çalışanı çok olduğu için köyümüzün hastalıkta çok görüldü” (A,K,35).
“Kimseye gitmedik işte çocuklar da gelmedi. Bir nebze köy daha rahat ama fabrikalarda çok çalışan olduğu için köyde de çok hastalık oldu. İnsan korkuyor oğlum hasta olursa, işten atarlarsa diye” (A,K,67).
“Evde durduk ama hasta olduk biz. Çok zor oldu çok” (A,K,68).
“Çocuklarımızla görüştük yanımıza geldiği için hepimiz hasta olduk ölüm olmadı ama çok zorlandık” (O,E,60).
“Köyde millet birbirlerine çok git gel yaptıkları için çok çıktı tabi korktuk. Biz de hasta olduk, eşimin anne babasını kaybettik” (M,E,52).
“Ben yakalandım, hastanede yattım. Bir de işten çıkarılıyorum diye korktum ne yalan söyleyeyim” (M,E,40).
“Ben fabrikada çalıştığım için hasta oldum, evdekilere de bulaştı çok ağır geçirdik” (M,E,46).
“Hasta olduk çok hem de zor kurtuldum hala da izleri var” (M,K,54).
“Eşim dışarda çalıştığı için toplu yerde çalışıyor. Hastalandı biz de hasta olduk. Çok korktuk çok zor geçirdik hepimiz yattık” (M,K,36).

Pandemi sonrasında yakınlarını kaybettiklerini belirten katılımcılar kendilerini şöyle ifade etmişlerdir:

- “Ne bileyim kimseye gelip gitmedik, yakınımı kaybettik” (O,K,64).
“Çok hastalandık çok korktuk ben çok ağır geçirdim. Şimdi de hala izleri var sanki hiç tam iyileşemedim desem yeridir, akrabalarımızdan yitirdiklerimizde oldu” (O,K,64).
“Hasta olduk çok kötü oldu, kaybımız da oldu akrabadan” (O,K,47).
“Bağımızda çalışmamız engel yoktu ama köylü önce olayı anlayamadı burası köy dedi açık hava dedi, bize bir şey olmaz dedi, çok hastalık oldu bizim aile iki yaşlümüzü kaybettik. Ben de çok mücadele verdim hastanede” (M,E,57).
“Etrafla hiç görüşmüyorum çok tedirgin etti bizi bu hastalık, amcamın, halamın çocuklarından ölenler oldu, yarıları da vardı” (M,E,60).

“Oğlum Bilecik’te çalışıyor bize hastalığı o getirdi. Annemi kaybettik. Eşimin de başka hastalıkları olduğu için çok zor geçirdi iki ay yoğun bakımda kaldı. Şükür iyi ama baş ağrıları hiç geçmedi” (M,E,55).

“Hasta olduk biz ağır geçirdik, yakın akrabalarımızdan kayıp ettiklerimiz oldu” (M,K,55).

“Korkuyoruz tabi çok yakınımız oldu. Kaybettiklerimiz oldu akrabadan. Bitmek bilmiyor ne olacak böyle bilmiyorum” (M,K,57).

Pandemiyle birlikte tarım ve hayvancılıkta kullanılan girdilerde pahalılığın çok fazla arttığını ifade eden kaltılımcılar bu yüzden yeterince gelir elde edemediklerini ayrıca genel bir pahalılığın olduğunu, eğitimin uzaktan olması da ayrıca bütçelerine külfet getirdiği için geçinmeyle ilgili ciddi sorunlar yaşadıklarını şu şekilde belirtmişlerdir:

“Pahalılık arttı işte gene, gübre, tohum, pazot uştı gitti” (K,K,54).

“İşte pahalılık arttı” (K,E,63).

“Pahalılık da iyice arttı, yem ne kadar oldu biliyor musun?” (K,E,64).

“Torunlarımı göremiyorum işte pahallık da iyice arttı herhalde, bu şekilde nereye ekecen” (K,K,53).

“Evde kaldık. Aldığım emekliliği yetirmeye çalışıyorum” (K,E,55).

“Pahalılık iyice arttı, zaten bir de çocuklara internet aldık. E internetle bitmiyor. Ona bilgisayar aldık küçük bir şey. Uzaktan bir akrabamız vardı onlar verdi bir tane ama onun programı eskiymiş olmuyormuş ondan yeni aldık. Beyim iş arıyor çarşıda herkesin durumu bu hastalıktan dolayı kötü tabi iş bulamıyor. Çok zorlanıyoruz” (K,K,43).

“Son zamanda pahalılık çok arttı. Bu hastalıkla iyice kötü hale geldi geçim” (A,E,61).

“Ülke ekonomisi kötüledi biz de etkilendik iyice bizde durum kötüydü iyice kötüye gitti ekonomik anlamda yetmez oldu yumurta bile satmaya başladı hanım bu dönem de” (A,E,47).

“Fabrikada iş devam etti, korktum tabi evdekilere hastalık getiririm diye. E bi de tabi derler internetten oldu. İnternet aldık o da masraf oldu bu yoklukta” (A,E,49).

“Çiftçi geçinmiyor pandemiden önce de geçinmiyordu şimdi de. Pahalılık aldı başını gitti iyice geçinmiyoruz” (A,K,55).

“Yetmiyor para iyice pahalılaştı hayat bu hastalıkla” (O,K,45).

“Her şey iyice pahalandı biriken beş oldu” (O,K,65).

Kırsal kesimde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinden yeterince gelir elde edemedikleri için tarım dışı sektörlerde çalışma ihtiyacı içinde olduklarını ancak Pandemi nedeniyle iş bulmakta zorluk yaşadıklarını belirten katılımcılar kendilerini şu sözlerle ifade etmişlerdir:

“Bu hastalık olmasaydı belki şimdiye iş bulabilmiştim ama şimdi çok zorlaştı. Kimse almıyor bu devirde. Çocuklara internet aldım o da masraf oldu üstelikte yetmedi. Her şey iyice pahalılaştı” (K,E,44).

“Çocuklar işsiz kaldı. Ya garibanı etkiledi o da yine işte. Bir eve doluştuk bir geçse de çocuklar işe yerleşseler diye dua eder olduk işte. Ama gene de şükür diyelim beterin beteri var” (K,E,67).

“Çocuk iş arıyor işte hastalıkta hiç bulunmuyor. Kızım hasta hep kontrolü var işte korkuyoruz hastaneye giderken” (K,K,55).

“Evde kaldık işte iş bulmam epeyce zorlaştı” (K,E,35).

“İş bulunmuyor, pahalılık da iyice arttı” (K,K,39).

“Pahalılık artı tabi eşim de işe gidemedi servis işi bitince geçim de iyice zorlaştı” (K,K,38).

“Çocuk işten çıktı, başka işte bulamıyorlar kimse işe almıyor nereye alsın hastalık yaktı kavurdu herkesi” (K,E,56).

“Hastamız var kayın pederim ondan çok korkuyoruz. Eşim işsiz iş bulmada zorlanıyoruz fabrikalar yeni alım yapmıyor” (A,K,43).

“Çocuklar işsiz kaldı evde oturuyorlar” (O,E,56).

“Çocukları işe koymuştuk çarşı da işten çıkardılar işte. Bakalım ne yapacağız. Görüşmüyorum kimseyle de” (O,K,49).

“Eşim iş bulamıyor gündelik bile bulamıyor artık bu hastalık yüzünden. Tabi pahalılık da arttı zor oluyor geçinmek” (O,K,40).

“Eşim öldü, sigortamız falan yok oğlum işe girmişti işte hemen bu salgınla çıkardılar o gün bugün iş bulamıyor. Ama işte geçimde iyice zorlaştı. Bakalım” (M,K,59).

Pandemi süresince tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için kısıtlamaların uygulanmaması nedeniyle tarımsal faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleriyle ilgili herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirten katılımcılar düşüncelerini şöyle belirtmişlerdir:

“Pek etkilemedi” (A,E,62).

“Köylünün durumu kötüydü bunun hastalıkla bir alakası yok, işimiz yaptık” (A,K,37).

“Çıkmadık kimseye ama iş güç yapmaya bir etkisi olmadı” (O,E,66).

“Eşim çalıştığı için iş yerinden hastalığı getirdi. Hepimiz hastalandık. Çok zorlandık. Ama bu hastalık da iyice işsiz bıraktı bizi, bu hastalık bitmeden iş bulamam heralde” (O,E,40).

“Pandemi ürün çıkarma bakımından etkilemedi. Serbesttik biz bağlarda ama bu pahalılıkta istediğin kadar serbest ol ne yazar” (M,E,70).

Pandemi süresince tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde kısıtlamanın olmadığını ancak hayvancılıkta özellikle hayvanlarını satmak zorunda kalan katılımcıların sokağa çıkma kısıtlaması nedeniyle hayvanlarını satamadıklarını ve zor durumda kaldıklarını ifade ettikleri görülmektedir.

Yasaklarda hayvanımı satamadım. Paraya çok ihtiyacım vardı satıp borcumu kapatamadım. Öyle bir tepe taklak gittim gidiş o gidiş toparlayamıyorum şimdi kendimi” (O,E,52).

“Hayvanımızı hak ettiğine satamıyoruz. Çıkamadık. Pahalılıkta arttı. Biraz sıkıntılarımız da arttı” (O,E,40).

“Mahsul alamayınca kuraklıktan geçim için ahırdaki ineklerimden satmam gerekti işte onları satamadım yasaktan çıkamadık. Çok zorda kaldık” (O,K,52).

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Pandeminin yaşamın her alanında iktisadi faaliyetlere ek olarak sağlıkta, eğitimde ciddi olumsuz etkilerinin olmasının temel belirleyeni ise topluma yönelik tüm hizmetlerin piyasa şartları doğrultusunda alınıp satılabileceği yönündeki yaklaşımdan kaynaklanmakta olduğu görülmektedir. Toplumun her kesiminde olduğu gibi kırsal kesiminde de özellikle pandeminin olumsuz ekonomik ve sosyal etkileriyle mücadelede tarım politikalarında devletin etkin rolünün önemi ortaya çıkmaktadır. Çünkü dünya tarihinde ekonomik etkinlik olarak tarım ilk sırada değerlendirilmekte; bilimsel ve teknolojik anlamlarda tüm değişim ve dönüşümlerle birlikte tarımsal faaliyet, etkinliğini ve tartışılmaz önemini sürdürmektedir. Ancak ülkelerin gelişmişliklerine göre tarımsal faaliyetlere bilim ve teknolojinin dahil edilmesiyle tarımsal üretimde farklılaşmalar ortaya çıkmaktadır. Ülkelerin gelişmişliklerine göre de yaşanan krizlerden etkilenme boyutları da değişmektedir. Ürünlerde, üretim süreçlerinde ve dağıtımında ortaya çıkan bu farklılaşmalar temel gıdaya olan ihtiyacı ve talebi sürdürmektedir. 2020 yılıyla Covid 19 pandemisi dünyayı etkisi altına almış çok boyutlu, belirlenemeyen sonuçlarıyla ortak insanlık problemi olmuştur. Pandemiyle yaşamın rutini bozulmuş, mücadele kapsamında gerçekleştirilen kısıtlamalarla da tüm ekonomik faaliyetlerde olduğu gibi kırsal bölgelerde sosyal ve ekonomik açıdan tarımsal faaliyetlerde de değişikliklerle karşılaşmıştır.

Dünya genelinde karşılaşılan savaşlar ve salgınlar gibi sıra dışı durumlar yaşamsal öneme sahip olan tarımda sürekliliği sağlamak, ürün geliştirmek, çeşitlendirmek ve tüm bu faaliyetleri bağımsız yapabilmek gerçekliğiyle toplumları yüzleştirmektedir. Özellikle de var olan neo liberal politikaların “ucuza almak varken üretmeye gerek yok” yaklaşımıyla tarımlarını şekillendiren ülkelerin tarım politikalarına yönelik düzenlemeler yapılmasını elzem kılmaktadır. Çünkü pandemi ne kadar ekonomik güce sahip olunursa olsun ülkelerin gıdada önceliği kendilerine verdiğini bu durumun da tarımsal üretimi kısıtlı ve gıdada dışa bağımlı ülkelerde sıkıntıya yol açtığını göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre kırsal yaşamda, toplumun her kesimin de olabildiği gibi hastalıkla, ölümle, hastalık korkusuyla karşı karşıya kalmıştır. Araştırma kapsamındaki köylerde farklı olarak sokağa çıkma kısıtlamaları özellikle hayvanlarını satmak zorunda kaldıklarında önemli sorunlara yol açmıştır. Tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde herhangi kısıtlama uygulanmadığından, üretim sürecinde kısıtlamadan kaynaklanan sorun yaşanmazken, satışta kısıtlama nedeniyle sorun yaşandığı görülmektedir. Kırsal yaşamda tarımsal faaliyetlerin dışa bağımlı olarak gerçekleştirilmesi, üretimde

kullanılacak tohumdan, ilaca, gübreden mazota, hayvancılıkta yeme tüm girdilerin dışardan alınması kırsal kesimin temel ekonomik faaliyeti olan ve toplumun beslenmesini sağlayan tarımsal etkinliklerin pahalı yapılmasına neden olduğunu, pahalılığın pandemiyle birlikte de iyice arttığı bu durumun da kırsal kesimin gelirini olumsuz etkilediği görülmektedir. Tarımsal üretim dışında pandemiyle birlikte ortaya çıkan sağlık harcamalarının, eğitimin uzaktan olması benzeri harcamaların da ek masraf çıkarması açısından kırsal yaşamın olumsuz etkilendiği değerlendirilmektedir. Kırsal yaşamda temel iktisadi etkinlik olan tarım ve hayvancılıktan temin edilen gelirin yetmediği ve bundan dolayı çevre bölgelerdeki farklı iş alanlarında çalışmak zorunda olan köylülerin pandemiyle işten çıkarıldıkları veya iş bulmakta zorluk çektikleri gözlenmekte bu durum, pandeminin kırsal yaşam üzerindeki olumsuz ekonomik etkisi olarak değerlendirilebilmektedir. Tüm krizlerde tüm sektörlerde yaşandığına benzer pandemi sonrasında ve kırsal kesimde de yeni ve farklı yaklaşımlar olacaktır. Pandemi tüm dünyada güvenli tarım uygulamaları ve tarımsal faaliyetlerde elde edilen ürün açısından kendine yetebilen bir potansiyele sahip olmanın zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Tarımsal istihdamın sağlanması, tarımsal faaliyetlerin her aşamasında kullanılan girdilerin ithal edilmesinden vaz geçilerek kendi kendine yeten tarımsal faaliyeti gerçekleştirmek hedeflenerek, güvenli gıdaya ulaşılması sağlanmalıdır.

Türkiye, tarımsal üretimde kendine yetebilecek potansiyele sahip olsa da girdi fiyatlarının yükselmesi üretimin gerçekleşmesini güçleştirmektedir. Uygulanan ekonomik politikalar sebebiyle tarımda destekler kimi ürünlerde kısıtlanırken kimilerinde de kaldırılması, tarım sektörü için önemli olan kamu kurumlarının özelleştirilmesi veya etkinliklerinin azaltılması, ithalata yönelmesi tarım sektörünün üretilmez hale gelmesine zemin hazırlamıştır. Bu duruma gerçekleştirilecek uygun ve etkin tarım politikalarıyla müdahale edilmelidir. Özellikle tohumda bağımlılığın önüne geçilmesi, üretimde süreklilik için temel unsur olarak karşılaşılmaktadır. Tarımsal üretimde sağlanacak bağımsızlığa bilimsel yöntemleri ve teknolojiyi dahil ederek yapılandırmanın sağlanması gerekmektedir.

Pandemiyle birlikte ülkelerin içlerine dönmesi deneyimlenmekte önceliklerin farklılaştığı görülmektedir. Bu durum ülkelerin krizlere yönelik alternatif birkaç planlarının bulunmasını gerektirmektedir. Özellikle sağlık ve tarım politikalarında devletçi yaklaşımların toplumun bütününe saran krizlerin müdahalesinde çok daha etkili olduğu, çözümlerin ulusal boyutta değerlendirilmesinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Salgınla gıda da temel olanın kendine yeterlilik olduğu ve bu doğrultuda gıda üretimine yönelik politikaların düzenlenmesi gerektiği deneyimlenmektedir. Bu deneyimlere ek olarak üretim davranışlarındaki farklılaşma sağlıklı ve güvenli gıdaya erişime yönelik politikaların uyarlanmasını zorunlu kılmaktadır. Pandemi deneyimi dünyaya yerel tarımsal üretime daha ciddiye alınarak önem verilmesi gerektiğini göstermektedir. Tarımsal üretimin gerçekleştirilecek arazilerin korunması, tarımsal faaliyetlerde bulunanların desteklenmesi yönünde politikaların ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenmesi tarımın sürekliliğini sağlamak açısından önemlidir.

Toplumun tümünü etkileyen krizlerin yaşandığı dönemlerde gerçekleştirilecek tüm müdahalelerin odağını güvenli gıda ve bu doğrultuda önemli tedarik zincirinin sürekliliği düşünülerek tarımda öncelikli önlemler alınmalıdır. Hayata geçirilecek politikalarda tarıma verilecek destekler toplumsal güvenlik ve refah açısından değerlidir. Pandemi deneyimi toplumlara böylesi krizlerde kamucu politikaların önemini ortaya çıkarırken tarımın tamamıyla piyasa şartlarının kontrolüne bırakılmaması gerektiğini göstermektedir. Tarıma yönelik politikaların temel belirleyeni güvenli gıdaya ulaşırken sürekliliğin sağlanması ve uzun vadeli uygulanabilir yapılarda olmalarıdır. Tarımsal faaliyette bulunanların krizlerden etkilenmelerini azaltacak korumacı politikaların mevcudiyetini sağlamak, çiftçinin risklere karşı korunma altında üretimini gerçekleştirmesini, güven duygusunun teminini sağlamaktadır.

Değişim ve dönüşümlerin dikkate alınmasıyla ortaya çıkabilecek olası tüm krizlerden tarım sektörünün en az oranda etkilenmesini sağlamak oluşturulacak gıda politikalarında yerli üretimi desteklemek, girdilere yapılan masrafları makul bir boyutta tutmak, ürünlerin pazarlanmasında devlet desteğinin sağlanması, mevcut kotalı ürünlerin ülkenin üretimde bağımsızlığı dikkate alınarak tekrar değerlendirilmesi ve bunun bağımsızlık koşullarıyla yapılması gerekmektedir. Tarımsal üretimin bilim ve teknolojik gelişmelerle desteklenmesi, tarımsal üretimin koşullarının iyileşmesini sağlayacağından tarımsal faaliyetten kopmaların önüne geçebilecektir. Covid 19 pandemisiyle dünya, doğanın korunmasını, yeterli oranda gıdaya sahip olunması gerektiğini, gıda güvenliğinin önemini fark etmiştir. Öyle ki gelecek dönemler için yapılabilecek öngörülerde savaş ve krizlerin nedeni olarak su ve gıda sorunları dikkat çekilmektedir. Bu doğrultuda tarımsal üretime yönelik gerçekleştirilecek politikalar, miktara ve fiyata odaklanmanın dışında geleceğe dair ön görülerde bulunarak insanı odağına alan, akılcı ve bilimsel yöntemlerin ışığında etik değerlerle yapılandırılmaya gidilmesi yaşamsal bir öneme sahiptir.

Kaynakça

- Afacan, E., ve Avcı, N. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Örneği Üzerinden Salgın Hastalıklara Sosyolojik Bir Bakış. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları*, 7(5), 3-5.
- Aktan, C. C.ve Şen, H. (2021). Ekonomik Kriz: Nedenler ve Çözüm Önerileri, *Yeni Türkiye Ekonomik Kriz Özel Sayısı*.
- Arik, A. (1998). *Psikolojide Bilimsel Yöntem*, İstanbul, Çantay Kitabevi.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Burmeister, E., & Aitken, L.M. (2012). Sample size: How many is enough?. *Australian Critical Care*, 25(4), 271-274.
- Cohen, L, Manion L., Morrison K. (2005). *Research methods in education*, London, New York: Routledge Falmer. Taylor & Francis e-Library.
- Creswell, J. W. (1994). *Research design: Qualitative & quantitative approaches*, Thousand Oaks, London: Sage Publications.
- Dilek Ş. ve Yavuz, F. (2019). *Türkiye Tarımına Yeniden Bakış*, İstanbul, Seta Yayınları.
- Doğan, A. (2009). Ekonomik gelişme sürecinde tarımın katkısı: Türkiye örneği. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9/17 365-392
- EURACV (2022). *COVID-19: Agri-food sector calls on EU to avert agricultural disruption*. <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/covid-19-agri-food-sector-calls-on-eu-to-avert-agricultural-disruption/>
- FAO (2022). *Mitigating impacts of COVID-19 on food trade and markets*. <http://www.fao.org/news/story/en/item/1268719/icode/>
- Food Security Information Network. (2023). *Global Report on Food Crises*. *Fao.Org*. <https://www.wfp.org/publications/global-report-food-crises>
- GAVİ (2022). The Effects of COVID-19 Will Ripple through Food Systems. <https://www.scientificamerican.com/article/the-effects-of-covid-19-will-ripple-through-foodsystems/#:~:text=As%20winter%20gives%20way%20to,of%20those%20efforts%2C%20experts%20say.>
- Gray, P. S., Williamson, J. B., Karp, D. A. and Dalphin, J. R. (2007). *The research imagination: An introduction to qualitative and quantitative methods*. New York, Cambridge University Press.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma* Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Hortidaily (2022). Overview: Global impact of Corona virus on fresh produce markets. <https://www.hortidaily.com/article/9200856/overview-global-impact-of-corona-virus-on-fresh-produce-markets/>
- ILO (2022). *Değişen Çalışma Dünyasında İşbirliği: Kooperatif Bir Geleceğe Doğru*, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/-cabinet/documents/publication/wcms_559275.pdf
- Koca, C. (2017). Spor bilimlerinde nitel araştırma yaklaşımı. *Spor Bilimleri Dergisi*, 28(1), 30-48
- Martin, A., Markhvida, M., Hallegate, S., Walsh, B. (2020). Socio-Economic Impacts of COVID-19 on Household Consumption and Poverty. *Economics of Disasters and Climate Change*, 4:453–479.

- OECD (2022). *Social economy and the COVID-19 Crisis: Current and Future Roles*.
https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=135_135367-031kjiq7v4&title=Social-economy-and-the-COVID-19-crisis-current-and-future-roles.
- Özdemir, Ö. (2023). *Koronavirüs salgını, Türkiye’de gıda ve tarım sektörü için risk barındırıyor mu?* - BBC News Türkçe. BBC News. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-52175470>
- Patton, M.Q.(1987). *How to use qualitative methods in evaluation, program evaluation kit*. California: Sage Publications.
- Rubin, H. J. and Rubin, I. S. (2005). *Qualitative interviewing: The art of hearing data*. California: Thousand Oaks, Sage Publication
- Sallan Gül, S. (2004). *Sosyal Devlet Bitti, Yaşasın Piyasa*. İstanbul, Etik Yayınları.
- Schmidhuber, J., Pound, J., & Qiao, B. (2023). *COVID-19: Channels of transmission to food and agriculture*. *Food and Agriculture Organization of the United Nations*.
<https://doi.org/10.4060/ca8430en>
- Soylu, Ö. B. (2020). Türkiye Ekonomisinde Covid-19'un Sektörel Etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 169-185.
- Şahinöz, A. (2010). Yeni Binyıl’da Yeni Tarım Politikaları. *Akdeniz İ.İ.B.F Dergisi*, 331–349.
- AFBF (2022). *Impact of COVID-19 on Agriculture*. <https://www.fb.org/issues/impact-of-COVID-19-on-agriculture>.
- Tosunoğlu, Ş., ve Kasal, S. (2020). Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgını ve Sağlıklı Küresel Ekonomi İçin Politika Uygulamaları: IMF'nin Rolü. *Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 40.
- TÜBA (2020). *Covid-19 Pandemi Değerlendirme Raporu*, 2020. Ankara:Tuba Yayınları.
- WSDA (2022). Covid-19 (Novel Coronavirus Disease) Information. <https://agr.wa.gov/about-wsda/news-and-media-relations/COV-ID-19>.
- Yağar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel Araştırmaların Planlanması: Araştırma Soruları, Örneklem Seçimi, Geçerlik ve Güvenirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A. E. (2020). *Tarımda yeni dönem, yeni politikalar ve fırsatlar*. *Tarım Dünyasından*.
<https://www.tarimdunyasi.net/2020/05/04/tarimda-yeni-donem-yeni-politikalar-ve-firsatlar>

Research Article

Covid 19 Pandemisinin Kırsal Yaşama Etkileri Üzerine Nitel Bir Araştırma

A Qualitative Research On The Effects Of The Covid 19 Pandemic in Rural Life

Gülbaşak DİKTAŞ YERLİ

Dr., Sakarya Üniversitesi

gbasakdiktas@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1170-8907>

Extensive Summary

Introduction

Agriculture, which is the first economic activity in the history of humanity, maintains its indispensability with all the changes in its methods and processes. Agricultural activities are the main economic activities of rural areas and with the increasing population in the world, an effort to make effective use of resources emerges. In this direction, technological and chemical supports are included in agriculture with the aim of increasing productivity. Agricultural activities, which are the main field of activity of rural regions, have strategic importance in terms of nutrition, the continuation of the ecosystem and being the raw material of the industry. Societies have shaped their development with their agricultural activities, have made significant efforts to increase productivity in line with their soil and population, and have achieved success in this process to the extent that they have adapted technology to agriculture. As a result of increasing productivity in machinery and chemical supported agriculture, a healthy production effort has emerged for the purpose of healthy nutrition.

In agricultural activities, there is a struggle to establish a balance between economic benefit and healthy nutrition, and this struggle is accompanied by negative factors caused by climate differentiation, environmental destruction and epidemic diseases. Carrying out natural agriculture by preserving environmental resources is considered as important as nutrition and economic profit in agricultural activities. These factors affecting agricultural activities have gained a dimension that concerns the whole of humanity. In this process, the establishment of a balance by taking into account all the conditions in the realization of agricultural activities and the ability to continue production in this direction turns into an important element in terms of the continuity of societies.

Throughout the history of the world, important crises, transformations and social events have taken place. These events that shape humanity and affect its history have emerged in the form of scientific developments, wars and sometimes epidemics. The Covid 19 epidemic has also caused significant transformations on the social, political and economic structures of societies in the history of humanity. It can be seen that the Covid 19 pandemic, which affects the whole of humanity in many ways, has a significant impact on rural life with its sociological, political and economic consequences.

The human being, who is considered as a social being, has always been in communication and interaction with other people. The main determinant of this communication and interaction process between people is the conditions of the period. In the period we live in, the rapid development of technology and transportation vehicles and the increased interaction of people with each other, unlike other epidemics in the history of the world, caused the spread of the Covid 19 epidemic severely. The Covid 19 pandemic has placed a significant burden and shaken the health systems of countries. This tremor brought along the negativities that caused disruptions in social, economic and political life. In

the first place, restrictions were made in all areas of life in order to relieve the health system and fight the epidemic, and although positive results were achieved in the field of health with these restrictions, they had negative social and economic effects.

Methodology

This research was carried out in September 2022 in the villages of Mekece, Karapınar, Ortaköy and Akarca, where agriculture and animal husbandry are made in the province of Sakarya. In the research, it has been tried to reach how the Covid 19 pandemic process affects rural life, as a result of the findings obtained through in-depth interviews with sixty-four participants from these four villages of Sakarya, where different agricultural activities are carried out. The main purpose of the research is to determine to what extent the people living in the villages within the scope of the research are affected by the Covid 19 pandemic. Within the scope of the research, answers were sought to the following questions: What are the social effects of the Covid 19 pandemic in rural life? What are the economic effects of the Covid 19 pandemic in rural life? Ethics committee approval was obtained for the research with the decision numbered "15" taken at the meeting of the Social and Human Sciences Ethics Committee of Sakarya University, dated 05.09.2022 and numbered 49. The research is limited to Sakarya. Qualitative research method was used in the research. In-depth interviews were conducted with sixty-four participants within the scope of the research. The interviews were recorded and then translated into text. By categorizing the findings, the effects of the Covid 19 pandemic on rural life were tried to be understood and evaluated. The limited number of studies examining the impact of the pandemic on rural life makes the research important.

Result

After the research, the findings were analyzed and conclusions were reached regarding the effects of the Covid 19 pandemic on rural life. How did the pandemic conditions affect you? In line with the question, the theme of the effect of the pandemic was created, and the category as the effect of the pandemic on rural life was determined within the theme of the effect of the pandemic. How did the pandemic conditions affect you? In line with the question, the theme of the effect of the pandemic was created, and the category as the effect of the pandemic on rural life was determined within the theme of the effect of the pandemic. The findings reached within the category of the impact of the pandemic on rural life are as follows: we stayed at home, we became sick, we lost a loved one, the cost increased, unemployment increased, it had no effect on doing our job, I could not sell my animal. By 2020, the Covid 19 pandemic has become a common humanity problem with its multidimensional, undetectable results that have taken the world under its influence. With the pandemic, the routine of life has been disrupted, and with the restrictions carried out within the scope of the struggle, changes have been encountered in agricultural activities, socially and economically, in rural areas, as in all economic activities.

According to the results of the research, rural life, as well as in every part of the society, faced with sickness, death and fear of illness. Curfew restrictions in the villages within the scope of the research caused significant problems especially when they had to sell their animals. Since no restrictions are applied in the realization of agricultural activities, while there is no problem in production, it is seen that there is a problem in sales. The realization of agricultural activities in rural life as foreign-dependent, the seed to be used in production, medicine, fertilizer, diesel; The importation of feed in animal husbandry causes agricultural activities, which are the main economic activity of the rural areas and provide nutrition to the society, to be made expensive. Expensiveness is also increasing with the pandemic, which shows that it negatively affects the income of the rural people. Apart from agricultural production, it is considered that rural life is negatively affected in terms of health and education expenditures that emerged with the pandemic. It is observed that the income from agriculture and animal husbandry is not enough, so the villagers who have to work in different business areas in the surrounding regions have been dismissed or have difficulty in finding a job due to the pandemic. This situation can be evaluated as the negative economic impact of the pandemic on rural life.

The fact that all segments of the society cannot equally access health, social services and other basic services has once again appeared with the pandemic and has been seen as a harbinger of the continuity of inequality. It is seen that the main determinant of the serious negative effects of the pandemic on health and education in addition to economic activities in all areas of life is due to the approach that all services for the society can be bought and sold in line with market conditions. With the pandemic, the

importance of the state's need to play an active role in all social processes has emerged. Ancak bu şekilde toplumun her kesimi, temel haklara eşit ölçüde ulaşabilecektir. The importance of the effective role of the state in agricultural policies emerges especially in the fight against the negative economic and social effects of the pandemic in rural areas as well as in every part of the society. Because agriculture is considered as the first economic activity in world history; With all the changes and transformations in scientific and technological terms, agricultural activity continues its effectiveness and indisputable importance. However, with the inclusion of science and technology in agricultural activities according to the development of the countries, there are differences in agricultural production. Depending on the development of the countries, the dimensions of being affected by the crises also change. These differentiations in products, production processes and distribution continue the need and demand for basic food.

Similar to what happened in all sectors in all crises, there will be new and different approaches after the pandemic and in the countryside. The pandemic reveals the necessity of having a self-sufficient potential in terms of safe agricultural practices and the product obtained in agricultural activities all over the world. Achieving safe food should be achieved by aiming to provide agricultural employment, to give up the importation of inputs used at every stage of agricultural activities and to realize self-sufficient agricultural activities.